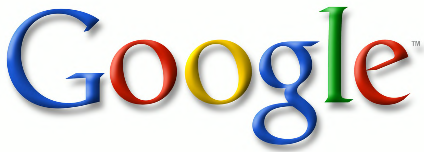
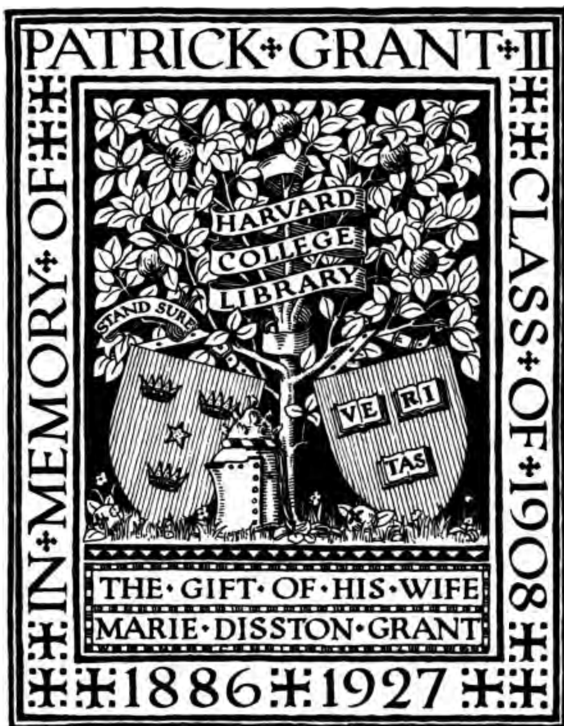

Wåhlin - Göteborgs Stadsbibliotek. 1900

PATRICK GRANT II
IN MEMORY OF
CLASS OF 1908
HARVARD COLLEGE LIBRARY
STAND SURE
VE RI TAS
THE GIFT OF HIS WIFE
MARIE DISSTON GRANT
1886 1927

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTE

FESTSKRIFT
AF L. WÅHLIN

PATRICK GRANT III
IN MEMORY OF
CLASS OF 1908
HARVARD
COLLEGE
LIBRARY
STAND SURE
VE RI
TAS
THE GIFT OF HIS WIFE
MARIE DISSTON GRANT
1886 1927

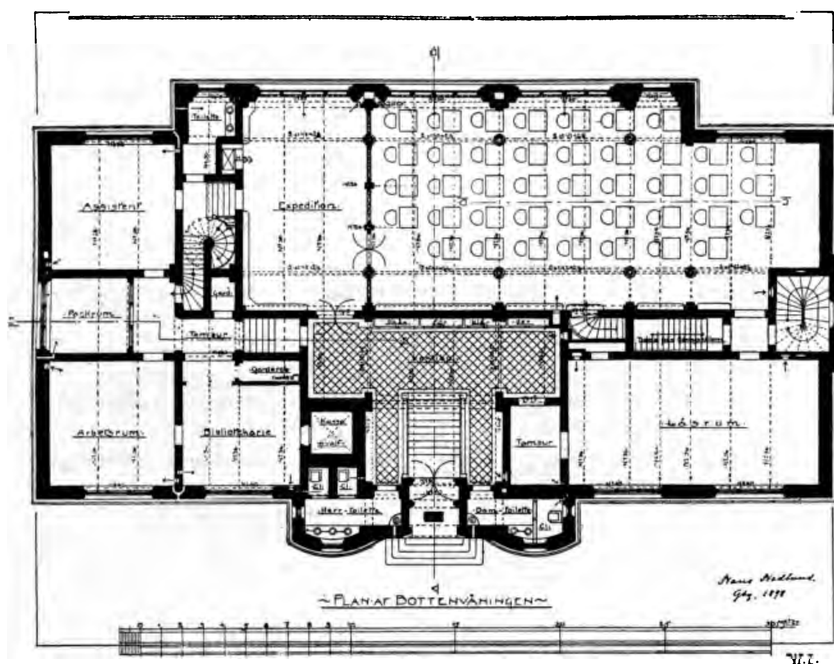
Andr. Sch. Steenberg
från
Göteborgs Stadsbibliotek
d. 7/10 1900.

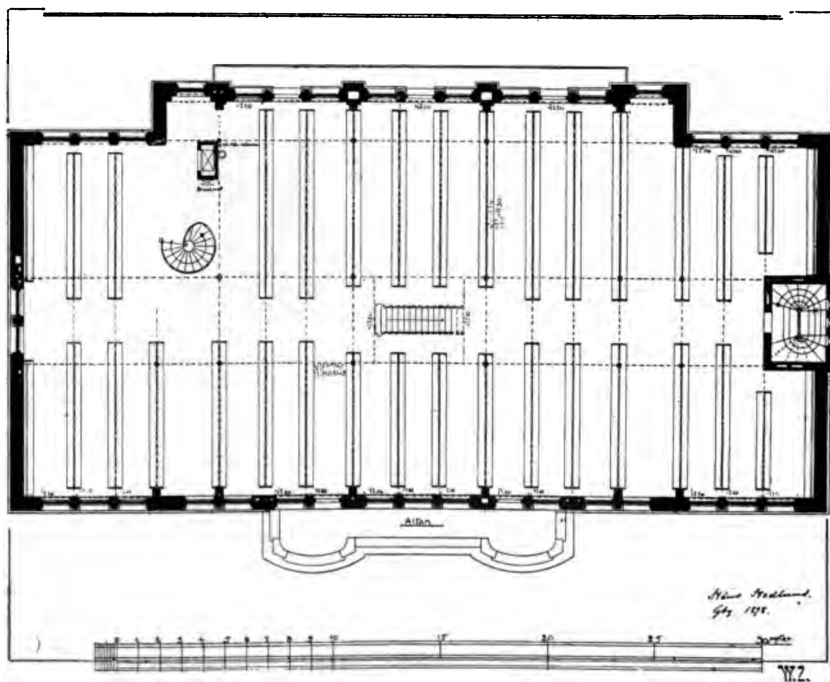
STORÅ LÄSESALEN

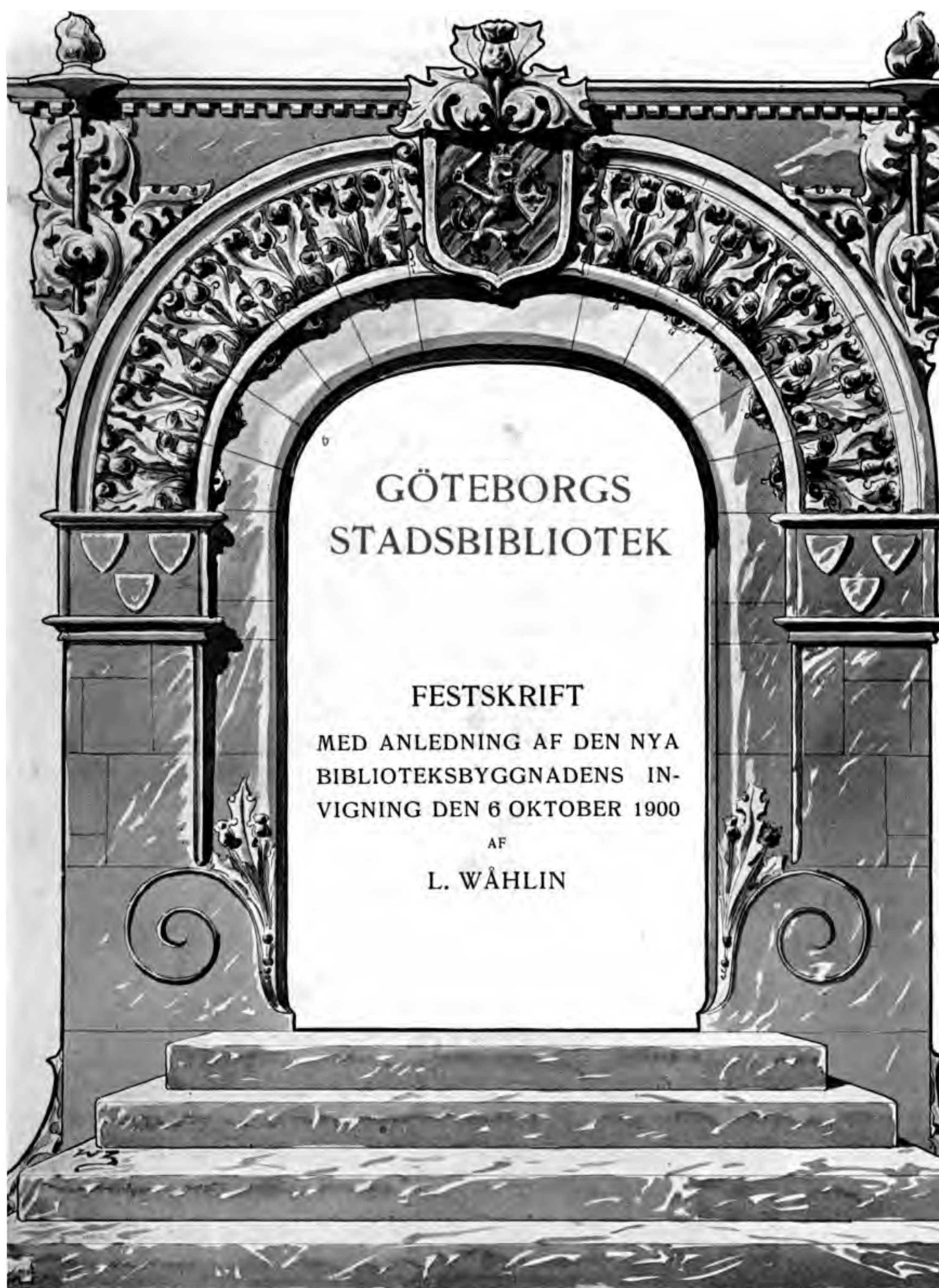
LILLA LÄSESALEN

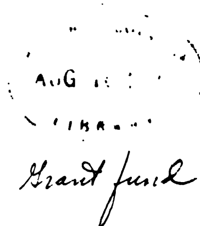
PLAN AF BOTTENVÅNINGEN

PLAN AF FÖRSTA BOKVÅNINGEN

WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI, GÖTEBORG 1900

Källor: Göteborgs Musei tjugofemårs-berättelse, Göteborg 1888, särskildt däri: "Biblioteket 1861—1886" af *Karl Warburg*, Göteborgs Stadsfullmäktiges handlingar, Göteborgs Stadsbiblioteks styrelses, dess byggnadskommittés samt Göteborgs Musei styrelses protokoll.

5

Då Göteborgs Stadsbibliotek nu inflyttat i det hem, hvilket Göteborgs stad beredt detsamma, och till hvars värdiga smyckande frikostiga medlemmar af samhället bidragit, och den nya byggnaden i dagarna skall högtidligen invigas för sitt ändamål, synes det lämpligt att kasta en blick på bibliotekets utveckling samt lämna en kortfattad redogörelse för den nya biblioteksbyggnadens tillkomst och inrättning.

Göteborgs Stadsbibliotek är strängt taget en helt ung institution: det bildades i slutet af år 1890 och trädde i verksamhet med 1891 års ingång. Emellertid utgör det en direkt fortsättning af det förra Museibiblioteket och kan därför räkna sina anor upp till tiden för Göteborgs Musei stiftande eller till och med ännu längre tillbaka. Ty då Göteborgs Museum i december 1861 invigdes, fanns redan en naturvetenskaplig boksamling af omkring 1000 band, hvilken förut tillhört det äldre Naturhistoriska museet och blifvit skänkt dit af lifmedikus *J. P. Westring.* Tanken på ett museibibliotek af allmännare omfattning hade dock ingått i planen för det nya museet, och man hade genom *S. A. Hedlunds* nitiska bemödande lyckats att före museets öppnande åstadkomma en början till ett dylikt.

Dessutom hade Göteborgs Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle och länets Hushållningssällskap till Museibiblioteket öfverlämnat sina boksamlingar under villkor att de särskildt katalogiserades, så att de, därest så skulle beslutas, kunde åter afskiljas.

Under den första tiden var det väsentligen genom gåfvor af enskilda personer som biblioteket ökades, och det ägde intet fast årsanslag. Tack vare lifligt intresse från allmänhetens sida växte biblioteket emellertid ganska raskt — år 1863 uppgick det till 5000 band förutom småskrifter — men det säger sig själf att samlingen var tämligen ojämn. Jämte mycket värdefullt hade man fått icke så litet barlast och många af de skänkta arbetena voro dessutom defekta.

För kompletteringen äfvensom för inbindningen af de skänkta arbetena kunde föga påräknas ur Musei medel: den som härvidlag kom biblioteket till hjälp med rikliga bidrag, var grosshandlaren *James J:son Dickson*, en man, till hvilken biblioteket står i den största förbindelse, och som ända till sin död visade detsamma en storartad frikostighet. Sålunda bekostade han länge tidningarna och en del af tidskrifterna i det med biblioteket förenade läsekabinettet, och tid efter annan skänkte han till biblioteket så väl enstaka dyrbara arbeten som större samlingar, såsom lektor *V. Thams* historiska bibliotek på 3000 band (1874), omkring 7000 dupletter ur Upsala Universitetsbibliotek (s. å.), professor *C. Säves* efterlämnade bibliotek, uppgående till omkr. 6000 band (1877), 400 band inköpta å auktionen efter *Anders Fryxell* (1882) samt (i förening med grosshandlaren *Julius Lindström*) en af arkivarien *V. G. Granlund* hopbragt, högst värdefull samling af svenska skrifter rörande nationalekonomi och näringar (1885).

År 1868 erhöll biblioteket den s. k. riksdagsmannakassan, hvilken uppgick till 9,713 rdr, med bestämmelse att räntan skulle användas till förseende af Musei läsekabinett med lämpliga tidskrifter och böcker.[1]

Med året 1871 inträdde en vändpunkt i bibliotekets utveckling. Lektor *E. S. Fagerberg* ingaf på Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhällets vägnar en motion till Stadsfullmäktige, att Göteborgs Museum vid den då förestående första utdelningen ur Renströmska fonden måtte erhålla dels ett anslag af 10,000 rdr för boksamlingens ökande, dels 5,000 rdr för upprättande af ett arkiv, som skulle upptaga historiska handlingar rörande Göteborg och kringliggande orter. Lektor Fagerberg framhöll i sin motion, att Musei bibliotek, hvilket genom sin offentlighet ägde

[1] Då sedermera med slutet af år 1880 läsekabinettet indrogs, erhöll Museum tillstånd att "för Musei ändamål" använda räntan å riksdagsmannakassan.

karakteren af ett stadsbibliotek, utgjorde den lämpligaste grundvalen för ett större, staden värdigt bibliotek. Stadsfullmäktige biföllo motionen i hvad som rörde anslaget till biblioteket.

Härmed hade biblioteket, som dessutom året förut fått sitt årsanslag ur Musei medel bestämdt till 700 kronor[1], fått en något säkrare ekonomisk grund, och man kunde börja ett mera planmässigt samlande af böcker.

Biblioteket växte också hastigt: 1869 beräknades det till 10,000 band, men 1876 till omkring 23,000.

Vid den andra utdelningen ur Renströmska fonden år 1879 erhöll biblioteket på motion af d:r *Ch. Dickson* ett anslag af 25,000 kronor att användas till inköp af utmärktare arbeten i vetenskap och vitterhet samt skön konst samt till utarbetande och tryckande af katalog.[2] Likaledes tilldelade Stadsfullmäktige vid den tredje utdelningen ur Renströmska fonden Göteborgs Museum 25,000 kronor "till utveckling och förkofran af museets bibliotek".

Biblioteket inrymdes till en början i tredje våningen af museibyggnadens västra flygel, hvilken jämväl innehöll zoologiska och konst-samlingar. Sedan dessa lokaler 1864 uteslutande upplåtits åt den zoologiska afdelningen, erhöll biblioteket tvänne rum i byggnadens andra våning. Bibliotekets utveckling kräfde emellertid snart ökadt utrymme, hvadan 1873 en större sal i östra flygelns tredje våning inreddes för dess räkning. Efter hand tillades angränsande rum, så att biblioteket år 1886 disponerade hela den nämnda våningen. Härigenom vanns den fördelen att ett särskildt expeditions- och läsrum kunde inrättas, under det att förut den stora bibliotekssalen måst tjäna äfven för detta ändamål.

Biblioteket vårdades först af d. v. rektorn *C. J. Meijerberg* och efter dennes afflyttning från staden 1863 af fil. kand. *C. S. Warburg*, af bägge utan någon ersättning. År 1864 beviljades ett mindre anslag åt bibliotekets föreståndare, och sedan löjtnanten *Joh. Alfthan* större delen af

1 Årsanslaget höjdes 1873 till 1,500 kr., 1888 till 2,000 kr. Härtill kom särskildt anslag till arvode åt bibliotekets föreståndare och biblioteksbiträde.

2 Af "Göteborgs Musei Biblioteks-katalog" ha 1880—89 utkommit 7 häften, omfattande afdelningarna historia, ortbeskrifning, etnografi, utländsk vitterhet, personalkunskap, litteraturhistoria, konsthistoria, teaterhistoria, ästetik, nationalekonomi.

året fungerat såsom sådan, öfvertogs platsen af löjtnanten *O. Lindhé*, hvilken skötte biblioteket till den 1 juni 1869, då han afgick. Anledningen till hans tillbakaträdande var ett uttalande af museets revisorer för år 1868, att då biblioteket nu vore ordnadt och Musei finanser påfordrade inskränkning i utgifterna, det vore skäl att hemställa till ombudsmannen, det han utan särskildt arvode måtte äfven hafva tillsyn vid biblioteket. Följden blef, att biblioteket kom att sakna särskild föreståndare ända till år 1876, då dess utveckling omöjliggjorde en sådan anordning och som bibliotekarie anställdes d. v. docenten *C. D. af Wirsén*. D:r Wirsén afgick emellertid i juni 1878 och till hans efterträdare utsågs d. v. docenten *K. Warburg*, hvilken kvarstod som bibliotekarie till slutet af år 1890.

Bland mera betydande samlingar, som införlifvats med Göteborgs Musei bibliotek, må utom de förut nämnda anföras: *P. Ekmans* bibliotek (gåfva 1863), *J. A. Lefflers* botaniska bibliotek (inlöst för medel ur Renströmska fonden 1875), *P. Wieselgrens* boksamling (skänkt till biblioteket af Göteborgs stad 1877), en af grosshandlare *C. D. Lundström* skänkt större samling svensk dramatik (1877), som utgjort stommen till bibliotekets numera betydliga samling inom denna afdelning, hvilken sedermera särskildt kompletterades genom inrop å Silfverstolpeska och Bovalliusska auktionerna (1879 och 1886); vidare återstoden af konung *Karl XV:s* boksamling, sedan statens bibliotek uttagit hvad de behöfde (enligt riksdagens på motion af *S. Wieselgren* fattade beslut, 1879), tullförvaltaren *A. Westrings* naturvetenskapliga boksamling, särskildt rik på värdefulla arbeten i entomologi (enligt testamentarisk disposition, 1882), auditören *A. Svenssons* bibliotek (enligt testamente, 1884), en stor samling svenska porträtt, skänkt af sedermera stallmästaren *J. F. Dickson* (1884), lektor *K. Hartmans* botaniska bibliotek och en del af professor *J. E. Areschougs* bibliotek (inlösta för medel ur Renströmska fonden 1887), en samling statistiska arbeten ur öfverdirektören *F. T. Bergs* bibliotek (gåfva 1887).

När ett samhälle äger ett offentligt bibliotek, som visat sig utvecklingskraftigt, är det en tanke, som bör ligga nära till hands, att därmed förena andra boksamlingar, som till äfventyrs finnas på platsen, med undantag naturligtvis för specialsamlingar, som äro fästa vid någon viss institution

och där ständigt behöfva vara till hands. Fördelen häraf är uppenbar. Många arbeten, som i det ena biblioteket stå helt isolerade och därför göra föga eller intet gagn, kunna efter sammanslagningen tjäna att utfylla luckor i det andras samlingar. Och för forskaren är det en gifven förmån att ha på ett ställe samlade de litterära hjälpmedel, som på hans ort stå honom till buds, hvarjämte de mindre samlingarna i allmänhet äro mer eller mindre svårtillgängliga och sällan erbjuda någon lämplig arbetsplats. Också hade man med inseende häraf, som nämndt, vid museets stiftande där deponerat så väl K. Vetenskaps- och Vitterhetssamhällets som länets Hushållningssällskaps bibliotek. Ansatser att gå vidare på denna väg saknades icke. Sålunda hemställde styrelsen för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset, att sjukhusets bibliotek skulle förenas med Museibiblioteket, och beslut fattades också härom 1872, men kom icke till verkställighet, och när frågan tio år senare bragtes på tal, var utrymmet inom Museibiblioteket för knappt att mottaga en så betydlig tillökning. Museistyrelsen hade äfven 1872 med Göteborgs domkapitel inledt underhandlingar om sammanslagning af Latinläroverkets bibliotek eller det s. k. Stiftsbiblioteket med Museibiblioteket, men erhållit ett afböjande svar.

Emellertid afskiljdes K. Vetenskaps- och Vitterhetssamhällets boksamling år 1886 ur Museibiblioteket och uppställdes i ett särskildt rum inom bibliotekslokalen, som dock snart visade sig så trångt, att samlingen under några år blef så godt som otillgänglig.

Göteborgs Läraresällskaps bibliotek var också under någon tid inrymdt i Museibibliotekets lokal.

Den 10 november 1887 beslöto Stadsfullmäktige att med användande af för ändamålet donerade medel upprätta en högskola i Göteborg med lärostolar i de ämnen, som vanligen räknas till den filosofiska fakulteten. Dock ansågs, att Högskolan ej borde träda i verksamhet förr än dess fonder hunnit något ökas. En ytterligare donation möjliggjorde emellertid, att man kunde skrida till Högskolans förverkligande tidigare än man tänkt sig, och i skrifvelse af den 1 oktober 1889 hemställde styrelsen för Högskolan att Stadsfullmäktige ville besluta, att Göteborgs Högskolas verksamhet skulle taga sin början med läsåret 1891—1892.

Under de förberedande arbetena för Högskolans organisation hade man också tagit i öfvervägande huru lämpligast det för Högskolans behof nödiga biblioteket skulle kunna åvägabringas. Helt naturligt fäste man sig genast vid tanken om Museibiblioteket såsom en grund för ett blifvande förenadt stads- och högskolebibliotek. Men med allt erkännande af den utveckling Museibiblioteket vunnit, fann man likväl, att det inom vissa discipliner nästan helt och hållet saknade hjälpmedel för bedrifvande af vetenskapliga studier, och att det äfven inom fack, som voro jämförelsevis rikt representerade, led af betänkliga luckor. Den 17 september 1889 hade Högskolans styrelse beslutit anmoda Musei styrelse att utse ett par personer att jämte tvänne af högskolestyrelsen valda personer och Museets bibliotekarie d:r K. Warburg rådgöra om de förändringar i Musei biblioteks organisation, som kunde synas ändamålsenliga med anledning af Högskolans förverkligande. Musei styrelse biföll denna hemställan, och i högskolestyrelsens ofvannämnda skrifvelse af den 1 oktober anfördes, huru man tänkt sig det blifvande bibliotekets ekonomi: utom Musei vanliga årsanslag för bokinköp och löpande utgifter samt dess anslag till arvode åt tjänstemännen, äfvensom de ur Renströmska fonden skänkta medlen skulle biblioteket erhålla af Högskolan dels ett årsanslag af 3,000 kronor, dels ock efter hand och i mån af behof anvisade anslag ur den s. k. organisationsfonden. Den nämnda af Högskolans och Musei styrelse gemensamt tillsatta beredningen uppgjorde sedermera ett förslag till reglemente för biblioteket, hvilket godkändes af Musei styrelse och med obetydliga förändringar likaledes af Högskolans styrelse. Den 13 november 1890 fastställde Stadsfullmäktige reglementet för *Göteborgs Stadsbibliotek (Göteborgs Musei och Högskolas förenade bibliotek).* Genom detta reglemente bestämdes, att Göteborgs Musei samt Göteborgs Högskolas bibliotek skulle sammanföras till en gemensam samling, kallad "Göteborgs Stadsbibliotek", utan att dock någondera af ofvannämnda institutioner på grund af sammanföringen frånträdde äganderätten till sin boksamling. Biblioteket ställdes under högsta ledning af en biblioteksstyrelse, bestående af sju ledamöter, tre utsedda af Göteborgs Musei styrelse, jämte två suppleanter för dessa, tre jämte två suppleanter för dessa, utsedda af Högsko-

lans styrelse samt en, jämte en suppleant för denne, utsedda af de sex utaf förenämnda bägge styrelser valda ledamöterna. Styrelsen skulle utse inom sig dels en ordförande och en vice ordförande, dels en kassaförvaltare, dels en biblioteksinspektör.

Räkenskaperna skulle årligen öfverlämnas till två revisorer, sålunda utsedda, att Stadsfullmäktige vid de årliga valen af revisorer för granskning af Göteborgs Musei och Göteborgs Högskolas räkenskaper och förvaltning skulle bestämma, hvilka af dessa revisorer jämte deras suppleanter jämväl skulle granska Stadsbibliotekets räkenskaper och förvaltning.

Styrelsen skulle äga att på villkor, som den bestämmer, antaga bibliotekets tjänstemän samt fatta beslut om bokinköp o. d.

Efter reglementets fastställande utsågo Musei och Högskolans styrelser ledamöter i den nya biblioteksstyrelsen, hvilken till sin ordförande valde med. d:r *Rob. Fries.*[1]

Sedan d:r Warburg efter sin utnämning till professor vid Göteborgs Högskola tagit afsked från bibliotekarieplatsen, utnämnde biblioteksstyrelsen den 18 december 1890 till hans efterträdare e. o. amanuensen vid Lunds Universitetsbibliotek *L. Wåhlin*, hvilken tillträdde platsen med 1891 års ingång.

Med det årsanslag, som stod det nybildade biblioteket till buds, var det en tämligen vansklig uppgift för detsamma att, utan att lämna sitt allmänt medborgerliga ändamål ur sikte, kunna något så när tillgodose Högskolans lärare med deras behof af vetenskaplig litteratur. Att detta ej kunde ske utan betydliga extra tillskott, var ju emellertid förutsedt. Redan före Stadsbibliotekets bildande hade Högskolans styrelse inköpt framlidne professor *E. Löfstedts* bibliotek i klassisk filologi, hvilket särskildt på den grekiska litteraturens område var särdeles rikhaltigt. Och sedermera har Högskolan alltjämt, i den mån dess tillgångar medgifvit, genom anslag dels ur organisationsfonden, dels ur uppkomna besparin-

[1] Beträffande biblioteksstyrelsens sammansättning i öfrigt äfvensom de tid efter annan däri inträdda förändringarna hänvisas till den i slutet af denna skrift intagna förteckningen öfver styrelseledamöterna.

gar lämnat biblioteket extra anslag till fyllande af de mest kännbara luckorna. Bland mera betydande samlingar, som sålunda införlifvats med Stadsbiblioteket, må nämnas professor *A. Lysanders* samling af latinsk litteratur (1891), sedermera (1895) kompletterad med ett urval ur professor *F. W. Häggströms* bibliotek, samt en del af professor *Th. Wiséns* samlingar i nordisk filologi (1892). Genom sistnämnda förvärf, äfvensom genom sedan företagen ytterligare komplettering, har afdelningen fornnordisk litteratur, hvilken redan förut, tack vare den Säveska samlingen, var vackert representerad i biblioteket, blifvit särdeles rikhaltig.[1]

Äfven för bibliotekets ordinarie medel företogos, när tillfälle erbjöd sig, större inköp för kompletterande af någon viss afdelning. Så inköptes 1891 en större samling zoologisk och paleontologisk litteratur, samt följande år dels ett större antal svenska teaterpjeser, dels — med bidrag af en välvillig gynnare — en af grosshandlare *C. M. Carlander* i Stockholm hopbragt unik samling af Almqvistiana. För öfrigt blef Stadsbiblioteket, liksom förut Museibiblioteket, ihågkommet med talrika gåfvor af så väl myndigheter som enskilda personer. Bland dessa gåfvor må särskildt nämnas ett urval ur Svenska Akademiens upplösta bibliotek (1891) samt en betydande samling af hufvudsakligen svenskt tryck, hvilken enligt erbjudande af K. Vetenskapsakademien utvalts ur de böcker, hvilka utgallrats ur akademiens bibliotek såsom därstädes obehöfliga (1893).

Likväl skulle det så väl för Högskolans lärare som öfriga vetenskapsidkare i staden varit förenadt med stora svårigheter att här bedrifva något forskningsarbete, därest icke Stadsbiblioteket rönt välvilligt bistånd af rikare försedda bibliotek. Redan förut hade Kungl. Biblioteket låtit Museibiblioteket tjäna som mellanhand för begagnande af dess böcker här på orten. Denna utväg för tillfälligt anskaffande af litteratur har sedermera allt flitigare anlitats samt icke varit inskränkt till Kungl. Biblioteket: äfven universitetsbiblioteken samt Sveriges öfriga statsbibliotek, liksom i flera fall också Danmarks offentliga bibliotek, ha medgifvit lån af böcker och handskrifter till Göteborgs Stadsbibliotek, och jag begagnar här tillfället att uttrycka den stora förbindelse, hvari Stadsbiblioteket känner

[1] Dessutom beviljade Högskolan vid tvänne särskilda tillfällen extra anslag för förvaltningskostnader samt höjde från och med år 1893 det ordinarie årsanslaget till 4,000 kr.

sig stå för det tillmötesgående, det i detta afseende i så rikt mått fått röna; blott sällan har Stadsbiblioteket kunnat göra återtjänst med lån till andra bibliotek. Vid boklån från främmande håll har Stadsbiblioteket haft särdeles stort gagn af den sedan 1886 af Kungl. Biblioteket för Sveriges offentliga bibliotek gemensamt utgifna accessionskatalogen.[1]

Genom beslut af Musei styrelse den 11 april 1892 öfverlämnades åt Stadsbiblioteket vården af det förut med Musei historiska afdelning förenade arkivet[2], och den 9 december samma år beslöt Göteborgs Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle, att dess boksamling åter skulle inordnas i Stadsbiblioteket samt förtecknas och vårdas tillsammans med bibliotekets egna samlingar, under villkor att så väl böcker som katalogblad försåges med Kungl. Samhällets stämpel, och att särskild accessionskatalog fördes för Kungl. Samhällets räkning.

Stadsbiblioteket var till en början hänvisadt till Museibibliotekets gamla lokal. Det hyllutrymme, öfver hvilket det här förfogade, och hvilket redan förut varit knappt nog tillmätt, visade sig genast alldeles otillräckligt att mottaga de betydliga accessionerna. År 1891 uppsattes därför i stora bibliotekssalens midt en dubbelsidig hylla, hvilken bekostades af Göteborgs Museum, och följande år befanns det nödigt, att uppföra ett liknande hyllfack i det innanför bibliotekssalen befintliga rummet. Ökadt utrymme bereddes äfven därigenom, att år 1891 den utanför bibliotekslokalen belägna, till tafvelgalleri förut använda salen uppläts åt biblioteket och inreddes till expeditions- och läsrum. Den nya läsesalen erbjöd sittplatser för 16 personer samt inrymde det för allmänhetens fria begagnande afsedda referensbiblioteket, hvilket betydligt utvidgats, till stor del genom att å de olika facken utvälja och i läsesalen uppställa förut i biblioteket befintliga arbeten, som syntes härtill lämpliga. I läsesalen framlades dessutom i löpande årgång de flesta tidskrifter, som höllos å biblioteket, hvarjämte äfven bibliotekets kataloger och bibliografiska apparat här anbragtes. Samtidigt hade biblioteket erhållit tvänne rum i andra våningen af museibyggnaden, hvilka genom en spi-

1 Från och med år 1888 är äfven Göteborgs bibliotek häri upptaget.

2 Redan 1890 hade Musei styrelse beslutit, att arkivet skulle förenas med Musei bibliotek, ehuru detta beslut återtogs, innan det kommit till utförande.

raltrappa ställdes i förbindelse med bibliotekets öfriga lokaler, och af hvilka det ena användes som arbetsrum för bibliotekarien.

Vid inordnandet i bibliotekets samlingar af de nyvunna förvärfven visade det sig behöfligt att revidera hela bibliotekets uppställning: en del nya afdelningar måste bildas, på många af de gamla hade det trånga utrymmet medfört rubbningar i ordningen och stundom hade samlingar af äldre böcker måst magasineras. Detta revisionsarbete var i afseende på de viktigare afdelningarna slutfördt med år 1893.

Större svårighet beredde katalogiseringen: biblioteket ägde visserligen en lappkatalog, omfattande nästan hela boksamlingen, indelad efter de olika facken och alfabetiskt ordnad inom dessa, sålunda bildande ett slags realkatalog. För de flesta afdelningarna var dessutom en kopia af lappkatalogen utskrifven i bokform, för några, såsom ofvan nämndt, fanns tryckt katalog. Utarbetad på skilda tider och efter olika grundsatser var denna lappkatalog, trots den omsorg, som nedlagts på åtskilliga afdelningars förtecknande, icke ägnad att utgöra stommen för Stadsbibliotekets blifvande kataloger. Det fanns därför intet annat val än att påbörja en fullständig nykatalogisering af hela biblioteket. Detta arbete, som påbörjades 1891 och alltjämt fortgår, har hittills omfattat följande afdelningar: språkvetenskap, klassisk, italiensk, spansk, portugisisk och isländsk litteratur, historia, kulturhistoria, biografi, genealogi, heraldik, geografi, resor, utsikter, etnografi, fornkunskap, religionsvetenskap, filosofi, estetik, polygrafer, statsvetenskap, statsrätt, internationell rätt, juridik, förvaltningsväsen, politisk ekonomi, sociologi, handel, en del af afdelningen litteraturhistoria samt några smärre afdelningar.

De katalogiserade afdelningarna ha, så långt tillgångarna medgifvit, kompletterats samt inbundits. Då emellertid en betydlig del af bibliotekets böcker äro oinbundna, ha medlen tyvärr icke räckt till att låta inbindningen hålla jämna steg med katalogiseringen.

Biblioteket förtecknas numera i tvänne kataloger, bägge utskrifna på lösa blad: en *nominal-* och en *realkatalog. Nominalkatalogen* upptager i en serie alla bibliotekets böcker alfabetiskt efter författare eller annat uppslagsord jämte s. k. hänvisningslappar. *Realkatalogen* är i likhet med bibliotekets äldre katalog indelad efter de i biblioteket befintliga huf-

vudfacken och underafdelningarna samt inom de sistnämnda alfabetiskt ordnad på samma sätt som nominalkatalogen, med undantag för några fack, där — såsom å afdelningarna biografi och svensk topografi — arbetets föremål, eller — i fråga om lärda sällskaps publikationer — utgifningsorten är bestämmande för ordningen, hvarjämte i denna katalog förklarings- och följdskrifter äro plaserade efter de arbeten, till hvilka de höra. Framdeles torde realkatalogen komma att äfven utskrifvas i bandform för att till allmänhetens tjänst uppställas i läsesalen. Realkatalogen återger också boksamlingens uppställning på hyllorna, med undantag likväl af att i biblioteket böckerna äro uppställda i tvänne formatklasser: folianter (till hvilka äfven räknas större kvarter) och arbeten i mindre format, äfvensom att broschyrer (obundna böcker under 100 sidor) i allmänhet äro samlade i kapslar vid slutet af hvarje afdelning. Ett arbetes plats i biblioteket bestämmes sålunda af facksignaturen jämte det på titelbladet understrukna eller eljest angifna uppslags- eller ordningsordet. Till undvikande af misstag vid uppsättningen inlägges för hvarje uttaget arbete en pappskifva, på hvilken bokens titel äfvensom datum för dess uttagande antecknas. Detta uppställningssystem är visserligen ägnadt att väsentligen underlätta böckernas framtagande, men det torde kunna sättas i fråga om det ej framdeles borde kombineras med en nummersignering med lämpliga språng. Särskildt på afdelningar, som innehålla många arbeten af samme författare och olika upplagor af dessa, är behofvet af en fastare ordning ganska kännbart.

Tjänstgöringen inom biblioteket besörjdes af bibliotekarien, amanuensen *A. Sernström,* hvilken redan 1877 anställts vid Museibiblioteket, samt af herr *A. W. Björck,* hvilken sedan år 1886 biträdt vid biblioteket hufvudsakligen med katalogisering och ordnande af olika afdelningar. Dessutom biträdde dåvarande löjtnanten, numera kaptenen *E. G. Wockatz* efter välvilligt erbjudande med arbete å biblioteket under hösten 1892 samt våren 1893. Att ökade arbetskrafter behöfdes för de omfattande arbeten, som förelågo, insåg biblioteksstyrelsen till fullo, ehuru förhållandena först år 1893 medgåfvo anställande af ytterligare en tjänsteman. Till e. o. amanuens förordnades då fil. doktorn *S. Aberstén.*

Allt sedan Göteborgs Musei stiftande hade beredandet af tillräckliga och lämpliga lokaler för samlingarna varit den för institutionen både viktigaste och mest svårlösta frågan. Här är icke platsen att närmare ingå på de olika förslag till lösande af Musei byggnadsfråga, som tid efter annan framkommit.[1] Museum hade emellertid 1885 vid utdelningen ur Renströmska fonden erhållit 266,000 kronor till byggnadsföretag, och genom aftal med så väl Kungl. Maj:t och kronan som Göteborgs stad hade Museum vunnit dispositionsrätt öfver hela f. d. Ostindiska kompaniets hus. I oktober 1891 tillsattes en beredning med uppdrag att utreda lämpligaste sättet att afgöra byggnadsfrågan. Denna beredning ansåg den bästa utvägen vara att ombygga det gamla museihuset, men kom till den slutsatsen att hela ombyggnadsplanen måste grundas på möjligheten af att på ett eller annat sätt utom museibyggnaden bereda nya lokaler för biblioteket.

På anmodan af Musei styrelse yttrade biblioteksstyrelsen i skrifvelse af den 29 sept. 1892 rörande den ifrågasatta utflyttningen af biblioteket, att styrelsen ansåg det både önskligt och af behofvet påkalladt att biblioteket, så fort ske kunde, utbröts ur Museum såsom självständig institution samt erhöll egna lokaler, ehuru styrelsen ej ansåg sig kunna afgifva något mera detaljeradt förslag rörande lämpligaste sättet för anskaffande af ett nytt bibliotekshus. Emellertid höll styrelsen för antagligt att, under förutsättning af att kommunen lämnade fri tomt, en biblioteksbyggnad skulle kunna uppföras och inredas för en summa af omkring 200,000 kr.

Och då Musei styrelse efter ärendets ytterligare utredning kommit till ett slutgiltigt resultat, anhöll den den 19 oktober 1893 hos Stadsfullmäktige, att det måtte medgifvas att styrelsen finge använda 215,000 kronor till förbättringar och reparationer af museibyggnaden i enlighet med bifogade ritningar och arbetsdevis. Då äfven detta förslag var baseradt på bibliotekets utflyttning, afgaf biblioteksstyrelsen på anmodan af Musei styrelse den 20 s. m. direkt till Stadsfullmäktige ett utlåtande, hvari biblioteksstyrelsen med hänvisning till sitt förra yttrande

[1] Jämför härom: Göteborgs Musei byggnad, historik utarbetad af *Carl Lagerberg*, i: Göteborgs Museum. En festskrift med anledning af Göteborgs Musei restaurerade byggnads invigning den 20 juni 1896. Göteborg 1896.

i ärendet förklarade, att den visserligen icke hade något att invända mot den ifrågasatta utflyttningen, men ansåg sig böra uppställa som ett oeftergifligt villkor för densamma, att Musei styrelse förband sig icke blott att bekosta flyttning och inredning samt hyra för en af biblioteksstyrelsen godkänd lokal, intill dess biblioteket kunde erhålla egen byggnad, utan äfven att under samma tid bestrida utgifterna för lokalens uppvärmning samt för nödig betjäning.

Den 2 november s. å. biföllo Stadsfullmäktige Musei styrelses anhållan samt bemyndigade styrelsen att af räntan å byggnadsmedlen använda erforderligt belopp för bekostande af de i biblioteksstyrelsens skrifvelse omnämnda utgifterna.

Det gällde nu närmast att skaffa en någorlunda lämplig lokal, som provisoriskt kunde inhysa Stadsbibliotekets samlingar. Till en början hade man tänkt på östra delen af f. d. fattigförsörjningsanstalten utåt Stampgatan. Då emellertid en tillsatt beredning funnit, att det skulle bli förenadt med allt för stora kostnader att sätta denna lokal i brukbart skick, föreslog beredningen, efter att genom annonser ha infordrat anbud å hyreslediga lokaler, en lägenhet om sammanlagdt 17 rum i andra och en mindre del af tredje våningen i huset n:r 15 vid Södra Hamngatan såsom den enligt dess mening lämpligaste lokal, som kunde vinnas för biblioteket. Sedan biblioteksstyrelsen godkänt detta förslag, förhyrdes ifrågavarande lägenhet af Musei styrelse samt inreddes på dess bekostnad för bibliotekets ändamål efter en af bibliotekarien uppgjord plan. Den 17 april 1894 tog flyttningen sin början och var fullständigt afslutad den 8 maj. Emellertid kunde läsesalen redan den 30 april öppnas i den nya lokalen, dit då också expeditionen, som under hela flyttnin-ningen fortgått utan afbrott, förlades.

Att förskaffa biblioteket en egen byggnad måste nu blifva styrelsens förnämsta omsorg.

Tanken var icke ny. Redan 1885, då fråga var om anslag ur Renströmska fonden till utvidgande af Musei lokaler, framkom som ett alternativ ett af dåvarande bibliotekarien Warburg väckt förslag, att därest man

icke kunde erhålla en summa tillräckligt stor för uppförande af ett konstmuseum eller ett naturhistoriskt museum, man skulle söka få ett anslag för uppförande af ett tidsenligt stadsbibliotek. Vid ärendets behandling hos Stadsfullmäktige vann detta förslag understöd af en minoritet. Och när Musei intendenter i slutet af år 1889 anmodats att yttra sig rörande användningen af Musei lokaler, sedan den nya flygeln åt Köpmansgatan blifvit färdig, förordade bibliotekarien Warburg i ett särskildt yttrande återupptagandet af det år 1885 väckta förslaget och påpekade att under tiden förhållandena väsentligen ändrats, i det att de af Högskolan beslutade anslagen till biblioteket syntes båda en rik utveckling för detsamma. Genom bibliotekarien Warburgs försorg hade också en skiss till en biblioteksbyggnad blifvit utarbetad af arkitekten *H. Hedlund.*

Nu var biblioteket emellertid skildt från Museum och styrelsen fick börja frågans utredning på nytt. Samtidigt med det att biblioteksstyrelsen bifallit Musei hemställan om bibliotekets utflyttning, tillsatte den en beredning med uppdrag att afgifva yttrande om lämpligaste sättet att åstadkomma en ny biblioteksbyggnad, och utsåg till ledamöter i denna beredning professorerna *E. Carlson* och *K. Warburg* samt bibliotekarien.

Den 20 november 1893 inkom beredningen till styrelsen med ett betänkande, hvari den uttalade som sin mening, att enda sättet för vinnande af det afsedda målet vore, att vid närmast förestående utdelning ur Renströmska fonden söka erhålla nödiga byggnadsmedel — något som för öfrigt redan påpekats i Musei styrelses skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 18 juni 1893 — samt hos Stadsfullmäktige anhålla om upplåtande af lämplig tomt.

Då det kommit till beredningens kännedom, att önskningar uttalats, att en ändamålsenligare lokal måtte vinnas för stadens arkiv, fann beredningen det vidare lämpligt, om planen att förskaffa stadsarkivet bättre lokal kunde förverkligas i sammanhang med bibliotekets nybyggnad på så sätt att biblioteket och arkivet förenades i en byggnad och ställdes under gemensam förvaltning. Beredningen hade dessutom anmodat arkitekten *H. Hedlund* att efter en af bibliotekarien uppgjord plan utarbeta en ny byggnadsskiss.

Med anledning af detta betänkande beslöt styrelsen den 26 januari

1894 att hos Magistraten hemställa om tillsättande af en kommitté för att yttra sig angående den ifrågasatta föreningen af stadens arkiv med biblioteket. En sådan kommitté kom också till stånd, bestående af justitierådmannen *H. Lindbäck,* stadskamreraren *P. Andrén* med dåvarande kammarförvandten *F. Hegardt* såsom suppleant, professor *E. Carlson,* bibliotekarien samt professor *K. Warburg.* Af flera skäl blef denna kommittés arbete fördröjdt, så att den först den 6 december afgaf sitt utlåtande, hvari tillstyrktes att vissa äldre serier af stadsarkivet i enlighet med en bifogad specifikation som depositum öfverlämnades till Stadsbiblioteket, när det erhållit egen byggnad, under det att öfriga delar af arkivet såsom behöfliga för de dagliga göromålen å Rådhuset tills vidare borde där förvaras, intill dess Magistraten kunde finna skäligt att ytterligare någon del öfverflyttades. Under den 5 februari 1895 biföll Magistraten i hufvudsak beredningens hemställan, men ansåg att det lämpligen borde anstå med sökande af Kungl. Maj:ts tillstånd till den sålunda beslutade åtgärden, till dess bibliotekets byggnadsfråga erhållit sin slutliga lösning, hvarom den i sin tid förväntade biblioteksstyrelsens meddelande.

Innan detta ärende hunnit slutbehandlas, hade emellertid förvaltningen af Renströmska fonden den 24 maj 1894 anmält hos Stadsfullmäktige, att den afsatt 500,000 kronor för utdelning år 1894.

Med anledning häraf beslöt biblioteksstyrelsen, hvilken genom professor E. Carlsons försorg af byggmästarefirman *J. Dähn* erhållit ett detaljeradt kostnadsförslag å uppförande af en biblioteksbyggnad i enlighet med den föreliggande skissen, slutande på en summa af 178,000 kronor, den 8 juni 1894 att hos Stadsfullmäktige anhålla att vid den förestående utdelningen ur Renströmska fonden erhålla dels 200,000 kronor till uppförande och inredning af en biblioteksbyggnad, eventuellt afsedd att inrymma äfven någon del af stadens arkiv, dels 50,000 kronor att efter hand intill nästa utdelning ur fonden användas för bokinköp, dels ock slutligen 100,000 kronor att under namn af "Renströmska biblioteksfonden" bilda en särskild fond, hvars räntor skulle vara afsedda att i enlighet med biblioteksstyrelsens beslut användas för betäckande af de ökade förvalt-

ningskostnader och andra utgifter, en egen biblioteksbyggnad måste medföra.

Styrelsens ofvannämnda framställning upptogs som egen motion af fil. d:r *Ph. Leman*, direktör *M. Olbers* och professor *E. Carlson*, hvilka öfverlämnade densamma till Stadsfullmäktige.

Den beredning, som hade att yttra sig öfver de inkomna förslagen till användning af de Renströmska utdelningsmedlen, hemställde om bifall till biblioteksstyrelsens anhållan, sedan den under hand skaffat sig kännedom om, huru styrelsen tänkt sig den årliga budgeten för institutionen. Därjämte föreslog beredningen, att den summa, hvarmed utdelningsfondens ränta vid årets slut kunde komma att öfverskjuta det till utdelning redan medräknade räntebeloppet, skulle tilldelas Göteborgs Stadsbibliotek såsom tillägg till dess byggnadsanslag.

Då ärendet den 20 december 1894 förekom till slutgiltigt afgörande hos Stadsfullmäktige beviljade dessa med 42 röster mot 15 ett anslag af 200,000 kronor för uppförande af en biblioteksbyggnad, eventuellt afsedd att inrymma äfven en del af stadsarkivet, förlagd å plats, som Stadsfullmäktige ville på ansökan af biblioteksstyrelsen anvisa. Minoriteten röstade för att ett anslag af 200,000 kronor skulle beviljas styrelsen för Göteborgs Stadsbibliotek, att jämte upplöpande räntor af styrelsen användas för Stadsbiblioteket i enlighet med förslag, som det skulle uppdragas åt styrelsen att uppgöra samt Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande underställa. Dessutom beviljade Stadsfullmäktige 50,000 kronor för bokinköp samt, med 44 röster mot 12, 100,000 kronor till en biblioteksfond. Däremot tilldelades det ränteöfverskott, hvilket enligt beredningens förslag likaledes skulle tillfallit biblioteket, Göteborgs Arbetareinstitut. Vid beviljandet af dessa anslag fäste Stadsfullmäktige det villkor, att Stadsbiblioteket skulle ställas under en särskild inför Stadsfullmäktige ansvarig styrelse, hvilken bland annat årligen skulle underställa Stadsfullmäktiges pröfning den för nästföljande år uppgjorda budgeten. Dessutom anmodade Stadsfullmäktige styrelsen att inkomma med förslag till sådana ändringar i det då gällande reglementet för biblioteket, som föranleddes af nu fattade beslut, hvarvid skulle iakttagas, att ett visst antal af styrelsens medlemmar skulle väljas af Stadsfullmäktige.

Öfver Stadsfullmäktiges beslut att anvisa 200,000 kronor till uppförande af en biblioteksbyggnad, eventuellt afsedd att inrymma äfven delar af stadsarkivet, hade läroverksadjunkten R. Brovall anfört besvär hos Konungens befallningshafvande. Hvarken Konungens befallningshafvande eller Kungl. Maj:t, hos hvilken adjunkten Brovall fullföljde sina besvär, funno skäl att göra ändring i det öfverklagade beslutet.

I enlighet med Stadsfullmäktiges beslut gick biblioteksstyrelsen ofördröjligen i författning om uppgörande af förslag till nödiga ändringar i reglementet för biblioteket. Detta förslag fastställdes af Stadsfullmäktige den 31 januari 1895 och är ännu gällande.[1] De viktigaste förändringarna gälla styrelsens sammansättning: denna består numera af nio ledamöter, fyra utsedda af Stadsfullmäktige, en utsedd af Magistraten, två utsedda af Högskolans styrelse, en utsedd af Musei styrelse samt bibliotekarien såsom självskrifven ledamot. Dessutom upphäfdes biblioteksinspektörsbefattningen.

Bestämmandet af platsen för den nya biblioteksbyggnaden föregicks af vidlyftiga utredningar och ett lifligt meningsbyte. Den 28 februari 1895 tillsatte styrelsen en beredning med uppdrag att framlägga förslag å tomter, som kunde ifrågakomma. Till ledamöter i denna beredning, hvilken hos sakkunniga personer borde söka nödiga upplysningar, utsågos professor *E. Carlson*, direktör *M. Olbers* samt bibliotekarien. De platser, vid hvilka beredningen särskildt fäst sig, voro den s. k. Bältespännareplatsen midt för stora teatern, en tomt i Kungsparken mellan Karl Gustafsgatans och Erik Dahlbergsgatans förlängningar, tvänne alternativ i Vasaparken, ett utmed Vasagatan och ett utmed Götabergsgatan, samt Hagatorget. Beredningen hade hos stadens byggnadschef major *Ph. Åqvist* anhållit om undersökning af grundens beskaffenhet å dessa platser samt af honom erhållit ett detaljeradt utlåtande, hvari major Åqvist på anförda skäl förordade Hagatorget framför alla de öfriga föreslagna platserna. Sedan styrelsen dels af major Åqvist erhållit utlåtande om

[1] En förändring rörande val af revisorer vidtogs på anmodan af Stadsfullmäktige sedermera och fastställdes den 11 november 1897. Genom denna förändring bestämdes, att det årligen skeende valet af revisorer skulle afse det kommande räkenskapsåret.

ytterligare en ifrågasatt tomt i Kungsparken väster om Viktoriagatans förlängning, dels af stadsingeniören *H. W. Brandel* fått upplysning om den areal, som skulle kunna få disponeras för Stadsbibliotekets räkning i Vasaparken och å Hagatorget, företogs ärendet till behandling hos styrelsen den 19 maj 1895, hvarvid styrelsen i slutvoteringen med 4 röster mot 3 beslöt att i främsta rummet som byggnadsplats för biblioteket förorda den föreslagna tomten i Kungsparken mellan Karl Gustafs- och Erik Dahlbergsgatornas förlängningar, samt i andra rummet tomten i Vasaparken i hörnet af Vasa- och Götabergsgatorna. Mot detta beslut anfördes i till protokollet särskildt afgifna yttranden reservation af professor E. Carlson, bibliotekarien, grosshandlare O. Hasselblad och direktör M. Olbers, af hvilka de tre förstnämnda ansågo att styrelsen bort i främsta rummet ställa den ifrågasatta platsen å Hagatorget, under det att direktör Olbers förordade Vasaparken som den enligt hans mening lämpligaste byggnadsplatsen. Sedan Gatu- och vägförvaltningen samt Drätselkammaren efter remiss från Stadsfullmäktige afgifvit utlåtande i ärendet samt förordat Hagatorget — Drätselkammarens utlåtande var dock åtföljdt af trenne reservationer — beslöto Stadsfullmäktige den 9 januari 1896 att tillsätta en beredning, som skulle dels yttra sig om vissa särskildt af Stadsfullmäktige uppgifna punkter och bland annat uppgöra en plan för anordnande i Vasaparken af platser för offentliga byggnader, dels ock utreda bibliotekets tomtfråga i ärendets hela vidd. Till ledamöter i denna beredning utsågos arkitekt *E. Thorburn*, direktör *M. Olbers*, major *Ph. Aqvist*, grosshandlare *I. Wærn*, justitierådman *H. Lindbäck*, bibliotekarien samt dåvarande stadsnotarien, numera justitierådman *E. Trana*. Vid behandlingen af bibliotekets tomtfråga tog denna beredning under öfvervägande icke blott de af biblioteksstyrelsen omnämnda platserna, utan äfven åtskilliga andra, som under ärendets diskussion kommit på tal. I dess den 9 maj 1896 afgifna betänkande föreslogs som plats för biblioteksbyggnaden Hagatorget. Emot detta beslut hade dock reservationer afgifvits af herrar Thorburn, Olbers och Trana, hvilka förordade platsen i Vasaparken utåt Vasagatan och Götabergsgatan. När ärendet slutligen den 15 oktober 1896 förekom hos Stadsfullmäktige, beslöts med 34 röster

mot 15 att åt biblioteket anvisa en byggnadstomt å Hagatorget om 5,570 kvadratmeter; minoriteten röstade för platsen i Vasaparken.

Innan tomtfrågan afgjorts, hade icke något vidare arbete på ritningar till biblioteksbyggnaden kunnat ifrågakomma, då ju en byggnads anordning till väsentliga delar är beroende af den plats, där den kommer att förläggas. Emellertid hade bibliotekarien på uppdrag af styrelsen år 1895 företagit en resa för att bese åtskilliga större bibliotek i Tyskland samt efter under denna resa vunna erfarenheter i vissa detaljer modifierat den först uppgjorda planen.

Så snart Stadsfullmäktige fattat ofvannämnda beslut, gick styrelsen i författning om uppgörande af detaljerade ritningar och anmodade arkitekten Hedlund att i samråd med bibliotekarien omarbeta den förut uppgjorda skissen. Sedan arkitekten Hedlund utfört ifrågakommande omarbetning af ritningarna, anmodade styrelsen byggmästaren *F. O. Peterson* att uppgöra ett kostnadsförslag för byggnaden. Styrelsen, som för sin del fann de uppgjorda ritningarna, så väl hvad byggnadens inredning, som dess yttre angick, särdeles tilltalande, men den beräknade kostnaden öfverskrida tillgängliga medel, beslöt öfversända ritningarna till närmare granskning af Kungl. Bibliotekets arkitekt, professor *G. Dahl*, med anhållan, att han ville, jämte omdöme öfver ritningarna i dess helhet, gifva anvisningar och förslag, hvarigenom kostnaden lämpligen kunde nedbringas. Sedan ritningarna granskats af professor Dahl samt i samråd med denne och bibliotekarien äfven af trenne framstående biblioteksmän i Stockholm, afgaf professor Dahl ett utlåtande, hvari han efter ett särdeles fördelaktigt totalomdöme om ritningarna meddelade några alternativa förslag till förenklingar och inskränkningar.

Sedan styrelsen pröfvat de olika förslag, som sålunda framlagts, uttalade den sig för vissa förändringar, afsedda att nedbringa kostnaden, enligt hvilka arkitekten Hedlund företog en ytterligare omarbetning. Som en ledande grundsats vid dessa förändringar betraktade styrelsen att icke vidtaga sådana inskränkningar, som framdeles skulle menligt inverka på byggnadens utvidgning: exempelvis ansåg styrelsen det lämpligare att tills vidare lämna en af de tre tilltänkta bokvåningarna oinredd, än att företaga en mera väsentlig inskränkning af husets bredd, hvilket alter-

nativt föreslagits. Vidare fann styrelsen sig böra till grund vid uppgörande af det nya kostnadsförslag, hvarom den anmodat byggmästaren F. O. Peterson, lägga fasad af tegel, ehuru styrelsen fortfarande hyste förhoppning, att vid byggnadens utförande natursten delvis kunde komma till användning. Den 18 mars 1897 inlämnade styrelsen de omarbetade ritningarna, åtföljda af det nya kostnadsförslaget, till Stadsfullmäktige med anhållan, att styrelsen måtte efter utlyst entreprenad med alternativa förslag i afseende på fasadmaterialet få uppföra biblioteksbyggnaden i hufvudsaklig öfverensstämmelse med dessa ritningar och med användande af bästa möjliga material, som en kommande entreprenad visade med tillgängliga medel kunna åstadkommas. Denna anhållan bifölls af Stadsfullmäktige den 1 april.

Styrelsen hade sålunda både byggnadsplats och af Stadsfullmäktige fastställda ritningar: det återstod nu att bringa byggnaden till utförande. För detta ändamål tillsatte styrelsen en byggnadskommitté, bestående af öfverstelöjtnant *A. Braune,* konsul *J. Ekman,* grosshandlare *C. Wijk,* professor *J. Vising* och bibliotekarien. Byggnadskommittéen, hvilken inom sig utsett till ordförande professor Vising, till vice ordförande öfverstelöjtnant Braune samt till sekreterare bibliotekarien, utlyste den 10 juni 1897 allmän entreprenad å uppförande af biblioteksbyggnaden med alternativ i afseende på fasadmaterial. Fyra anbud inkommo, men då de alla visade sig för höga i förhållande till de disponibla medlen, kunde byggnadskommittéen icke antaga något af dem. Enda utvägen var att än en gång omarbeta ritningarna, i afsigt att nedbringa kostnaderna. Och med aldrig svikande beredvillighet åtog arkitekten Hedlund sig äfven detta uppdrag. I afseende på grundläggningen erhöll dessutom byggnadskommittéen värdefulla anvisningar af majoren Ph. Åqvist, gående ut på en förenkling i sättet för detta arbete. De vidtagna förändringarna voro emellertid ej betydligare än att den kommande byggnaden fullt ut kunde anses uppförd "i hufvudsaklig öfverensstämmelse" med de inför Stadsfullmäktige framlagda ritningarna.

Den 27 december s. å. beslöt byggnadskommittéen att utlysa allmän entreprenad å uppförande af biblioteksbyggnaden i enlighet med de förändrade ritningarna. Bland de sju anbud, som nu inkommo, beslöt bygg-

nadskommittéen att antaga det af byggmästarefirman *J. Dähn* ingifna, hvilket uppgick till 195,500 kronor. Detta anbud afsåg visserligen det alternativ, enligt hvilket byggnaden skulle utföras med tegel som väsentligt fasadmaterial, men så lifligt kommittéen än önskat att gifva byggnaden en gedignare utstyrsel, ansåg den sig icke kunna uppskjuta byggnadsfrågan vidare, och sedan byggnadskommittéens beslut godkänts af biblioteksstyrelsen i dess helhet, undertecknades kontraktet med byggmästarefirman J. Dähn den 15 februari 1898. Omedelbart därpå började grundläggningsarbetet.

Emellertid ansågo rikmän inom samhället, att då en viktig kulturinstitution skulle skaffa sig ett eget hem, detta i sitt yttre borde vara ändamålet värdigt, och då de anvisade medlen icke räckte till att åstadkomma någon mera monumental byggnad, utfyllde de med högsint frikostighet de bristande tillgångarna. Herrar *Aug. Röhss, Rob. Dickson, C. Wijk, P. Fürstenberg, A.-B. D. Carnegie & Co., Johansson & Carlander* samt *J. Edv. Levisson* ställde till byggnadskommittéens förfogande en summa af sammanlagdt 34,000 kronor för att möjliggöra användande af kalksten i fasaderna till den utsträckning, som de uppgjorda ritningarna ursprungligen afsett, och kort därefter öfverlämnade herrar *I. Wærn, E. Wijk* samt *Larsson, Seaton & Co.* en summa af 3,000 kronor i och för utbyte af det tegel, som varit afsedt att användas i vissa delar af fasaden, mot en tegelsort, som vore mera lämplig i förening med kalkstenen. Tack vare tillmötesgående af entreprenören, arkitekten *H. Dähn*, kunde byggnadskommittéen i devisen för det redan påbörjade byggnadsarbetet införa de förändrade bestämmelser, som föranleddes af dessa gåfvor.

Oafsedt tillfälliga afbrott, beroende på väderleksförhållanden eller andra omständigheter, fortgick sedermera byggnadsarbetet ostördt. Vid slutet af år 1898 stod byggnaden under tak, och den 26 juni 1900 kunde den slutgiltigt afsynas. Åtskilligt inredningsarbete återstod emellertid, så att först på sensommaren 1900 byggnaden stod färdig att mottaga bibliotekets samlingar.

Byggnaden är uppförd å sockel af granit med användning af Siegersdorfertegel och kalksten i förening till fasadmaterial. De horisontala bandlisterna äfvensom väggfälten mellan sockeln och första våningens fön-

